STANOVISKO GENERÁLNÍ ADVOKÁTKY VERICI TRSTENJAK

přednesené dne 30. června 2009 [1]

Obsah

I – Úvod . . . . . I - 9828

II – Normativní rámec . . . . . I - 9828

Směrnice 77/91/EHS . . . . . I - 9828

Doporučení 77/534/EHS . . . . . I - 9829

Směrnice 79/279/EHS . . . . . I - 9831

Směrnice 2001/34/ES . . . . . I - 9831

Směrnice 2004/25/ES . . . . . I - 9832

III – Skutkový stav, původní řízení a předběžné otázky . . . . . I - 9834

IV – Řízení před Soudním dvorem . . . . . I - 9836

V – Hlavní argumenty zúčastněných . . . . . I - 9837

VI – Právní posouzení . . . . . I - 9842

A – Přípustnost žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce . . . . . I - 9842

B – Přezkum předběžných otázek . . . . . I - 9843

1. K první otázce . . . . . I - 9843

a) Úvodní poznámky . . . . . I - 9843

b) Obecné právní zásady . . . . . I - 9844

i) Pojem . . . . . I - 9844

1 — Původní jazyk: němčina.

ii) K zásadě rovného zacházení s akcionáři v právu Společenství . . . . I - 9847

– Pohled na dotyčná ustanovení práva Společenství . . . . . I - 9847

Primární právo . . . . . I - 9847

Mezinárodní pravidla . . . . . I - 9848

Akty orgánů Společenství . . . . . I - 9849

– Argumenty proti klasifikaci této zásady jakožto obecné právní zásady . . . . . I - 9850

Neexistence ústavně zakotvené zásady . . . . . I - 9850

Nedostatek přesvědčení v odborné literatuře . . . . . I - 9852

Chybějící obecná platnost . . . . . I - 9853

Chybějící určitost ohledně právních následků . . . . . I - 9853

Zákaz obcházení vůle zákonodárce . . . . . I - 9854

Zachování institucionální rovnováhy . . . . . I - 9855

Požadavek právní jistoty . . . . . I - 9857

c) Závěr . . . . . I - 9858

2. Ke druhé otázce . . . . . I - 9859

3. Ke třetí otázce . . . . . I - 9861

C – Závěr . . . . . I - 9861

VII – Závěry . . . . . I - 9863

I – Úvod

1. Lucemburský Cour de cassation předložil Soudnímu dvoru tři otázky, které v zásadě směřují k určení, zda lze z několika ustanovení v aktech orgánů Společenství v oblasti práva společností dovodit existenci obecné právní zásady týkající se rovného zacházení s akcionáři v právu Společenství, která chrání menšinové akcionáře společnosti v případě ovládnutí jinou společností, a sice tak, že jsou oprávněni zcizit své cenné papíry za stejných podmínek jako všichni ostatní akcionáři.

2. Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi menšinovými akcionáři akciové společnosti RTL Group (dále jen „žalobci v původním řízení“) na straně jedné a společností založenou podle belgického práva Groupe Bruxelles Lambert (GBL), společností založenou podle německého práva Bertelsmann AG (Bertelsmann), akciovou společností RTL Group a členy představenstva RTL Group (dále jen „žalovaní v původním řízení“) na straně druhé. Svou žalobou se žalobci v původním řízení domáhají zrušení dohody mezi společnostmi GBL a Bertelsmann, podle níž GBL převedla svůj 30% podíl na kapitálu RTL Group jako protiplnění za 25% podíl na kapitálu společnosti Bertelsmann, nebo určení, že žalovaní v původním řízení odpovídají společně a nerozdílně za vzniklou škodu, a uložení náhrady této škody.

II – Normativní rámec

Směrnice 77/91/EHS

3. Podle pátého bodu odůvodnění směrnice 77/91 [2] „je nezbytné, s ohledem na cíle uvedené v čl. 54 odst. 3 písm. g), aby právní předpisy členských států zajišťovaly při zvyšování nebo snižování základního kapitálu dodržování zásad rovného zacházení s akcionáři [akcionářů], kteří jsou ve stejném postavení, a ochrany věřitelů, jejichž pohledávky vznikly před rozhodnutím o snížení základního kapitálu, a harmonizovaly provádění těchto zásad“.

4. Články 20 a 42 směrnice 77/91 znějí následovně:

„Článek 20

(1) Členské státy mohou vyloučit použití článku 19 na

2 — Druhá směrnice Rady ze dne 13. prosince 1976 o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 58 druhého pododstavce Smlouvy při zakládání akciových společností a při udržování a změně jejich základního kapitálu, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření (Úř. věst. L 26, s. 1; Zvl. vyd. 17/01, s. 8).

[…]

d) akcie nabyté na základě právní povinnosti nebo v důsledku soudního rozhodnutí k ochraně menšinových akcionářů například v případě sloučení, změny předmětu nebo právní formy společnosti, přenesení sídla společnosti do zahraničí nebo zavedení omezení pro převod akcií;

[…]

f) akcie nabyté pro odškodnění menšinových akcionářů spojených společností;

[…]

Článek 42

Pro účely uplatňování této směrnice zajistí právní předpisy členských států rovné zacházení všem akcionářům ve stejném postavení.“

Doporučení 77/534/EHS

5. Podle šestého bodu odůvodnění doporučení 77/534/EHS [3] „Komise mohla na základě konzultací dotčených kruhů […] konstatovat, že ohledně těchto zásad zde existuje široký konsensus.“ *(neoficiální překlad)*

6. Jedenáctý bod odůvodnění tohoto doporučení stanoví následující:

„*Obecné zásady* jsou v rámci kodexu chování základními ustanoveními a mají prvořadý význam.

Jsou nadřazeny jednotlivým následujícím ustanovením, které slouží pouze názornosti, a dalece je přesahují. *(neoficiální překlad)*

3 — Doporučení Komise 77/534/EHS ze dne 25. července 1977, kterým se stanoví Evropský kodex chování v oblasti transakcí s cennými papíry (neoficiální překlad) (Úř. věst. L 212, s. 37).

[…]

C. *Třetí obecná zásada se týká rovného zacházení a rovnosti příležitostí akcionářů*. Komise považovala navzdory určité kritice za nezbytné zachovat zásadu rovného zacházení a znázornila její použití dvěma doplňkovými ustanoveními, přičemž důraz je kladen na konkrétní povinnost zveřejňování.

V sedmnáctém doplňkovém ustanovení je zmiňováno rovné zacházení s ostatními akcionáři při převodu kontrolního podílu, avšak připouští se, že by ochrana těchto akcionářů mohla být zajištěna i jinak, aby byla zohledněna skutečnost, že ve Spolkové republice Německo jsou práva většinového akcionáře zákonem omezena. *(neoficiální překlad)*

[…]“

7. Třetí obecná zásada Evropského kodexu chování v oblasti transakcí s cennými papíry, připojená k tomuto doporučení, stanoví následující:

„Všem držitelům cenných papírů téhož druhu emitovaných stejnou společností je nutno zabezpečit rovné zacházení; zejména je nutno zohlednit právo všech akcionářů na rovné zacházení při každém úkonu, jehož přímým či nepřímým důsledkem je převod podílu, který umožňuje *de iure* nebo *de facto* ovládnutí společnosti, jejíž cenné papíry jsou obchodovány na trhu.“ *(neoficiální překlad)*

8. Sedmnácté doplňkové ustanovení Evropského kodexu chování stanoví následující:

„Operace, jejímž důsledkem je převod kontrolního podílu ve smyslu třetí obecné zásady, nesmí být provedena, aniž by byli informováni ostatní akcionáři a orgány dozoru nad trhem.

Je žádoucí, aby možnost převodu cenných papírů byla za stejných podmínek poskytnuta všem akcionářům společnosti, která byla ovládnuta, ledaže požívají jiné ochrany, která

může být považována za rovnocennou.“ *(neoficiální překlad)*

Směrnice 2001/34/ES

11. Výše uvedené ustanovení bylo převzato do čl. 65 odst. 1 směrnice 2001/34 [5], kterou byla podle jejího čl. 111 odst. 1 směrnice 79/279 zrušena.

Směrnice 79/279/EHS

9. Podle čl. 4 odst. 2 směrnice 79/279 [4] „[musejí] emitenti cenných papírů, které jsou přijaty ke kotování […], v závislosti na tom, zda se jedná o akcie nebo dluhopisy, dodržet povinnosti uvedené ve schématu C nebo D, jež jsou přílohou této směrnice“. *(neoficiální překlad)*

12. Avšak i článek 65 směrnice 2001/34 byl podle čl. 32 bodu 5 směrnice 2004/109 [6] s účinkem ode dne 20. ledna 2007 zrušen. Článek 17 směrnice 2004/109, který nese nadpis „Informační požadavky na emitenty, jejichž akcie jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu“, stanoví ve svém odstavci 1 následující:

10. V bodě 2 písm. a) schématu C v příloze této směrnice, jehož předmětem jsou „Povinnosti společnosti, jejíž akcie jsou přijaty ke kotování“, *(neoficiální překlad)* se uvádí: „Společnost musí zajistit rovné zacházení se všemi akcionáři, kteří jsou ve stejném postavení.“ *(neoficiální překlad)*

„Emitent akcií přijatých k obchodování na regulovaném trhu zajistí rovné zacházení se všemi držiteli akcií, kteří jsou ve stejném postavení.“

4 — Směrnice Rady 79/279 ze dne 5. března 1979 o koordinaci podmínek pro přijetí cenných papírů ke kotování na burze cenných papírů (neoficiální překlad) (Úř. věst. L 66, s. 21).

5 — Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/34/ES ze dne 28. května 2001 o přijetí cenných papírů ke kotování na burze cenných papírů a o informacích, které k nim mají být zveřejněny (Úř. věst. L 184, s. 1; Zvl. vyd. 06/04, s. 24).

6 — Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/109/ES ze dne 15. prosince 2004 o harmonizaci požadavků na průhlednost týkajících se informací o emitentech, jejichž cenné papíry jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu, a o změně směrnice 2001/34/ES (Úř. věst. L 390, s. 38).

Směrnice 2004/25/ES

pro ty ovládající držitele, kteří již existují ke dni vstupu vnitrostátního právního předpisu provádějícího tuto směrnici v platnost.“

13. Osmý, devátý a desátý bod odůvodnění směrnice 2004/25 [7] znějí následovně:

„(8) V souladu s obecnými zásadami práva Společenství, a zejména s právem na spravedlivý proces, by měl být za patřičných podmínek připuštěn přezkum rozhodnutí správního orgánu nezávislým soudem.[…]

(9) Členské státy by měly přijmout nezbytná opatření k ochraně držitelů cenných papírů, zejména držitelů s menšinovými podíly, při ovládnutí jejich společností. Členské státy by měly tuto ochranu zajistit tím, že uloží osobě, která společnost ovládla, aby učinila nabídku všem držitelům cenných papírů společnosti na převzetí všech cenných papírů v jejich držení za spravedlivou cenu v souladu s obecnou definicí. […]

(10) Povinnost učinit nabídku všem držitelům cenných papírů by neměla platit

14. Článek 3 směrnice 2004/25, který nese nadpis „Obecné zásady“, stanoví v odst. 1 písm. a) a odst. 2 písm. a) následující:

„(1) Za účelem uplatňování této směrnice členské státy zajistí dodržování těchto zásad:

a) všem držitelům cenných papírů cílové společnosti stejného druhu musí být poskytnuto rovnocenné zacházení; kromě toho, pokud některá osoba ovládne společnost, musí být ostatní držitelé cenných papírů chráněni;

[…]

7 — Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/25/ES ze dne 21. dubna 2004 o nabídkách převzetí (Úř. věst. L 142, s. 12; Zvl. vyd. 17/02, s. 20).

(2) Aby zajistily dodržení zásad stanovených v odstavci 1, členské státy

a) zajistí, aby byly dodržovány minimální požadavky stanovené v této směrnici;

[…]“

15. Článek 5 směrnice 2004/25, který nese nadpis „Ochrana menšinových akcionářů, povinná nabídka a spravedlivá cena“, stanoví v odst. 1, 3 a 4 následující:

„(1) Pokud fyzická či právnická osoba v důsledku toho, že je sama nebo prostřednictvím osob jednajících ve shodě s ní nabude, drží cenné papíry společnosti uvedené v čl. 1 odst. 1, které, po přičtení ke stávající držbě takových cenných papírů této osoby a k držbám cenných papírů osob jednajících ve shodě s ní, této osobě přímo či nepřímo dávají zvláštní procento hlasovacích práv v této společnosti, a tím jí zajišťují ovládnutí této společnosti, zajistí členské státy, aby byla tato osoba povinna učinit nabídku jako prostředek ochrany menšinových akcionářů společnosti. Taková nabídka je co nejdříve adresována všem držitelům těchto cenných papírů na všechny cenné papíry v jejich držení za spravedlivou cenu definovanou v odstavci 4.

[…]

(3) Procento hlasovacích práv, které vede k ovládnutí pro účely odstavce 1, a způsob jeho výpočtu určí pravidla členského státu, ve kterém má společnost sídlo.

(4) Za spravedlivou se považuje nejvyšší cena, kterou za stejné cenné papíry zaplatí předkladatel nabídky nebo osoby jednající ve shodě s ním v období, které určí členské státy jako období nejméně šesti měsíců a nejvíce dvanáct měsíců před nabídkou uvedenou v odstavci 1. […]

Za předpokladu, že jsou dodrženy obecné zásady stanovené v čl. 3 odst. 1, mohou členské státy zmocnit své správní orgány, aby upravovaly cenu uvedenou v prvním pododstavci za jasně určených okolností a v souladu s jasně určenými kritérii.

[…]“

16. Jako lhůta pro provedení je podle článku 21 směrnice 2004/25 stanoveno datum 20. května 2006.

III – Skutkový stav, původní řízení a předběžné otázky

17. Audiolux SA a ostatní žalobci v původním řízení jsou menšinovými akcionáři akciové společnosti RTL Group se sídlem v Lucemburku, jejíž akcie jsou obchodovány na burzách v Lucemburku, Bruselu a Londýně. Jak vyplývá ze spisu, držela GBL před událostmi, které zavdaly příčinu sporu v původním řízení, 30% podíl na RTL. Bertelsmann vlastnila podíl na společnosti Bertelsmann Westdeutsche TV GmbH (dále jen „BWTV“) ve výši 80 % a zbývajících 20 % bylo v držení Westdeutsche Allgemeine Zeitungsverlagsgesellschaft E. Brost & J. Funke GmbH & Co. (dále jen „WAZ“). BWTV držela podíl na akciích společnosti RTL ve výši 37 %, britská skupina Pearson Television držela podíl 22 % a ostatní akcionáři, mezi nimi i společnost Audiolux, 11 %.

18. V souvislosti s několika transakcemi v průběhu první poloviny roku 2001 převedla GBL svůj podíl na majetku RTL ve výši 30 % výměnou proti 25% podílu na majetku společnosti Bertelsmann.

19. Dále nabyla společnost Bertelsmann v prosinci 2001 podíl od Pearson Television. Poté požádala RTL o zrušení svého povolení k obchodování na londýnské burze. Převod podílu GBL na společnosti Bertelsmann je předmětem žaloby Audiolux S.A., BGL Investment Partners a ostatních menšinových akcionářů (dále jen „žalobci v původním řízení“) proti GBL, Bertelsmann a RTL Group jakož i proti dalším členům představenstva RTL Group, podané u obchodního senátu Tribunal d'arrondissement de Luxembourg, která směřuje k tomu, aby byly dohody mezi GBL a Bertelsmann, kterými GBL postoupila svůj 30% podíl na kapitálu RTL skupině Bertelsmann a obdržela jako protihodnotu 25 % kapitálu společnosti Bertelsmann, prohlášeny za neplatné. Podpůrně požadovali žalobci v původním řízení určení, že žalovaní v původním řízení odpovídají společně a nerozdílně za vzniklou škodu, jakož i svolení, že mohou prodat své podíly za stejných podmínek. Žalobci později svůj žalobní návrh rozšířili o další návrhy.

20. Další žalobou směřující proti společnosti Bertelsmann i dalším společnostem se žalobci v původním řízení domáhají, aby bylo žalovaným uloženo na základě závazků obsažených v prospektu RTL Group ke vstupu na Londýnskou burzu vydaného dne 30. června 2000, mimo jiné zvýšit veřejný úpis akcií RTL Group na 15 % a nestahovat je z Londýnské burzy. V tomto ohledu podali různé návrhy v žalobě ze dne 6. září jakož i 3., 14. a 18. října 2002.

21. Rozsudkem ze dne 8. července 2003 rozhodl Tribunal d'arrondissement de Luxembourg v prvním sporu týkajícím se převodu podílu GBL na společnost Bertelsmann a odmítl žaloby jako nepřípustné s odůvodněním, že pohledávky společnosti Audiolux se nezakládají na žádné normě respektive na žádné uznané zásadě lucemburského práva. Proti tomuto rozsudku se žalobci v původním řízení odvolali dopisem ze dne 8. října 2003 zaslaným Cour d'appel.

22. Rozsudkem ze dne 30. března 2004 ve druhém právním sporu Tribunal d'arrondissement de Luxemburg žaloby rovněž odmítl. Proti tomuto rozsudku podali žalobci v původním řízení rovněž odvolání podáním ze dne 21. června 2004 u Cour d'appel.

23. Cour d'appel obě věci spojil a zamítl odvolání rozsudkem ze dne 12. července 2006. Potvrdil, že ani v lucemburském právu společností, ani v lucemburském finančním právu neexistuje obecná zásada rovného zacházení s akcionáři a že ohledně této otázky není nutno podat Soudnímu dvoru Evropských společenství žádost o rozhodnutí o předběžné otázce.

24. Žalobci v původním řízení podali proti rozsudku odvolacího soudu dne 22. listopadu 2006 kasační opravný prostředek u Cour de cassation a uplatňovali v něm sedm důvodů kasačního opravného prostředku. První důvod kasačního opravného prostředku společnosti Audiolux vycházel z porušení nebo chybného použití obecné zásady rovného zacházení s akcionáři, zvláště v případě společnosti, jejíž akcie jsou kotovány na burze cenných papírů.

25. Jelikož Cour de cassation zastává názor, že první důvod kasačního opravného prostředku se týká výkladu práva Společenství, který je pro řešení sporu rozhodující, rozhodl se přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Vycházejí odkazy na rovné zacházení s akcionáři a konkrétněji na ochranu menšinových akcionářů

a) v článcích 20 a 42 druhé směrnice ‚o společnostech' 77/91/EHS ze dne 13. prosince 1976,

b) ve ‚třetí obecné zásadě' a v ‚sedmnáctém doplňkovém ustanovení' doporučení Komise ze dne 25. července 1977, kterým se stanoví Evropský kodex chování v oblasti transakcí s cennými papíry,

c) v bodě 2 písm. a) schématu C v příloze směrnice 79/279/EHS ze dne 5. března 1979 o koordinaci podmínek přijetí cenných papírů ke kotování na burze cenných papírů, převzaté do konsolidovaného znění směrnice ze dne 28. května 2001,

d) v čl. 3 odst. 1 písm. a) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/25/ES ze dne 21. dubna 2004 o nabídkách převzetí s přihlédnutím k bodu 8 odůvodnění této směrnice,

z obecné zásady práva Společenství?

2) Musí se v případě kladné odpovědi na první otázku tato obecná zásada práva Společenství použít pouze ve vztazích mezi společností a jejími akcionáři, nebo naopak musí platit i ve vztazích mezi většinovými akcionáři, kteří vykonávají nebo nabyli kontrolu nad společností, a menšinovými akcionáři této společnosti, zvláště v případě společnosti, jejíž akcie byly kotovány na burze cenných papírů?

3) Musí být v případě kladné odpovědi na obě předcházející otázky tato obecná zásada práva Společenství s ohledem na časovou posloupnost odkazů uvedených v první otázce považována za existující a použitelnou ve vztazích mezi většinovými a menšinovými akcionáři ve smyslu druhé otázky již před vstupem výše uvedené směrnice 2004/25/ES v platnost, a v projednávaném případě, před spornými skutečnostmi, ke kterým došlo v první polovině roku 2001?“

IV – Řízení před Soudním dvorem

26. Předkládací usnesení s datem 4. března 2008 došlo kanceláři Soudního dvora dne 5. března 2008.

27. Písemná vyjádření předložily Audiolux, GBL, Bertelsmann, vlády Francouzské republiky, Irské republiky, Polské republiky, jakož i Komise ve lhůtě stanovené v článku 23 statutu Soudního dvora.

28. Jednání konaného dne 30. dubna 2009 se zúčastnili zástupci Audiolux, GBL, Bertelsmann, vlády Irské republiky, jakož i Komise, aby přednesli svá ústní vyjádření.

V – Hlavní argumenty zúčastněných

29. *Audiolux* považuje žádost o rozhodnutí o předběžné otázce za přípustnou. Navrhuje kladnou odpověď na předběžné otázky. Právní akty Společenství zmíněné v první předběžné otázce i jejich ustanovení svědčí o existenci zásady rovného zacházení s akcionáři. Co se týče směrnice 77/91, uplatňuje Audiolux zejména argument, že již z jejího pátého bodu odůvodnění vyplývá, že zákonodárce Společenství považoval rovné zacházení s akcionáři za již existující zásadu. Audiolux se dále dovolává šestého a jedenáctého bodu odůvodnění kodexu chování. Okolnost, že kodex chování je pouhým doporučením, neodporuje skutečnosti, že je výrazem obecných právních zásad práva Společenství. Na podporu své argumentace uplatňuje Audiolux dále zprávu Skupiny znalců v oblasti práva společností z ledna 2002 (dále jen „Winter I“).

30. Podle názoru Audiolux ukazuje historie vzniku směrnice 2004/25/ES, že ohledně ochrany menšinových akcionářů stanovené v článku 5 panovala shoda. Desátý bod odůvodnění této směrnice se vztahuje pouze k časové působnosti směrnice a netýká se zásady rovného zacházení s akcionáři, jak vyplývá z čl. 3 odst. 1 písm. a). Stejně jako ve věci Mangold [8] musí být rozlišováno mezi použitím ustanovení směrnice na straně jedné a použitím obecné zásady, na níž se zakládá, na straně druhé.

8 — Rozsudek ze dne 22. listopadu 2005, Mangold (C-144/04, Sb. rozh. s. I-9981).

31. Co se týče druhé předběžné otázky, Audiolux tvrdí, že čl. 44 odst. 2 písm. g) ES nerozlišuje mezi ochranou akcionářů ze strany obchodní společnosti a ochranou akcionářů před ostatními akcionáři. Takové rozlišování nelze nalézt ani ve směrnici 77/91, jak potvrzuje její článek 20. Ke kodexu chování je ve třetí obecné zásadě jakož i v sedmnáctém doplňkovém ustanovení uznáno, že se zásada rovného zacházení s akcionáři uplatní rovněž ve vztahu mezi akcionáři navzájem.

32. Audiolux zastává stanovisko, že vliv, který vykonává většinový akcionář na řízení společnosti, stírá rozdíl mezi orgány společnosti a většinovým akcionářem. Rovné zacházení se všemi akcionáři tedy předpokládá, že většinový akcionář je vázán touto zásadou. Konečně odkazuje Audiolux na rozsudek Mangold, který podle jejího názoru hovoří pro použití obecné právní zásady práva Společenství v projednávaném případě.

33. Ohledně třetí předběžné otázky zastává Audiolux stanovisko, že použití zásady rovného zacházení s akcionáři na projednávaný případ neznamená zpětnou účinnost této směrnice, neboť tato zásada byla vyjádřena již před třiceti lety v kodexu chování a již deset let o ní panuje souhlasný postoj, což prokazuje přijetí směrnice 2004/25.

34. *Žalovaní v původním řízení 1 až 10* (dále jen společně „GBL“) poukazují v souvislosti s první a druhou předběžnou otázkou nejprve na to, že uznání obecné zásady práva Společenství nejprve předpokládá, že dotyčná norma vychází z jednoho z cílů Smlouvy a vykazuje dostatečný obsah. Poukazují přitom na rozsudky Jippes [9] a Portugalsko v. Rada [10].

35. Ohledně právních aktů Společenství uvedených v první předběžné otázce uplatňuje GBL v podstatě argument, že kodexy chování nemohou mít podle judikatury Soudního dvora právní účinky. Jednak nebyly začleněny do lucemburského práva, jednak odkazují pouze na ty předpisy práva Společenství, které chtějí doplnit. Mimoto existence směrnice 2004/25 i její historie vzniku svědčí o neexistenci obecné právní zásady rovného zacházení s akcionáři. Na podporu svého argumentu se GBL dovolává zprávy Winter I a zprávy Skupiny znalců v oblasti práva společností o moderních rámcových podmínkách práva společností v Evropě z listopadu 2002 (dále jen „Winter II“). Navíc ukazují jak početné možnosti volby, které byly ponechány členským státům, tak i stanovení minimálních požadavků, že taková právní zásada neexistuje.

36. Ke třetí předběžné otázce připomíná GBL za účelem prokázání neexistence zásady rovného zacházení s akcionáři judikaturu Soudního dvora týkající se právní jistoty a zejména zpětné účinnosti. Každopádně nelze tuto zásadu uplatnit na situace nastalé před vstupem směrnice 2004/25 v platnost.

37. Podle názoru *žalovaných v původním řízení 11 až 18* (dále jen společně „Bertelsmann“) je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce nepřípustná. Neuvádí relevantní skutečnosti, které jsou nezbytné k tomu, aby Soudní dvůr mohl odpovědět na předběžné otázky se znalostí faktického a normativního rámce.

38. Ustanovení směrnice 77/91 a 79/279 uvedená v rámci první předběžné otázky se vztahují výlučně na vztah mezi společností a jejími akcionáři a týkají se zcela konkrétních konstelací, které nevykazují souvislost s problematikou původního řízení. I když kodex chování obsažený v doporučení stanoví povinnou nabídku, ta je podle sedmnáctého doplňkového ustanovení pouze „žádoucí“ a pouze z důvodu nedostatku jiné „rovnocenné“ ochrany.

39. V souvislosti se směrnicí 2004/25 Bertelsmann zejména uvádí, že v průběhu legislativního vývoje této směrnice nebyl jednotný názor na to, zda by mělo učinění povinné

9 — Rozsudek ze dne 12. července 2001, Jippes a další, C-189/01, Recueil, s. I-5689.

10 — Rozsudek ze dne 23. listopadu 1999, Portugalsko v. Rada, C-149/96, Recueil, s. I-8395.

nabídky přicházet v úvahu jako jediný prostředek ochrany menšinových akcionářů. Krom toho je existence více možností volby ve prospěch členských států, přesná ustanovení týkající se učinění povinné nabídky i časová působnost neslučitelné s údajnou obecnou právní zásadou. Pokud by byla potvrzena existence takové zásady, bylo by nutno vycházet z neplatnosti této směrnice.

40. Podle názoru Bertelsmann neexistuje ani na vnitrostátní, ani na mezinárodní úrovni právní přesvědčení *opinio iuris*, které by podpořilo existenci takové obecné právní zásady, což prokazuje i zpráva Winter I. Různé odkazy v sekundárních právních aktech, týkající se rovného zacházení s akcionáři, nepostačují k tomu, aby bylo možno vycházet z obecné právní zásady. Údajná právní zásada se na základě svého zcela odlišného obsahu liší od judikaturou již uznaných obecných právních zásad. Každopádně je příliš neurčitá na to, aby mohla založit povinnost učinit povinnou nabídku.

41. Kromě toho je uznání takové obecné právní zásady v rozporu s příslušností zákonodárce Společenství tím, že jsou stanovována pravidla, k jejichž přijetí je příslušný pouze tento zákonodárce. Zejména jsou porušeny zásady právní jistoty a ochrany legitimního očekávání, zvláště vzhledem k zákazu zpětné účinnosti. Na to poukazují ustanovení směrnice 2004/25, z nichž vyplývá, že pravidla týkající se povinné nabídky se nepoužijí na transakce, které se udály před okamžikem vstupu vnitrostátních prováděcích ustanovení v platnost. Krom toho se obecné zásady práva Společenství obecně nepoužijí na vztah mezi jednotlivci. Jediné výjimky, mezi nimi výjimky podle rozsudku Mangold, se od projednávané věci liší na základě zcela odlišného právního rámce, v jehož rámci byla tato rozhodnutí vydána.

42. *Francouzská vláda* se vyjadřuje pouze k první předběžné otázce a zastává stanovisko, že právní akty Společenství zmíněné v této předběžné otázce prokazují existenci zásady rovného zacházení s akcionáři. Použití této zásady však předpokládá, že se dotčené osoby nacházejí ve srovnatelné situaci. Krom toho se lze od této zásady odchýlit, pokud je nerovné zacházení objektivně odůvodněno.

43. *Irská vláda* varuje před tím, že kladná odpověď na předběžné otázky by měla závažné následky na ústavněprávní úrovni s ohledem na rozdělení pravomocí mezi orgány Společenství a právní jistotu jakož i na úrovni práva společností. Vyslovuje se pro záporné odpovědi na předběžné otázky.

44. V souvislosti s první předběžnou otázkou irská vláda jednak uvádí, že právní předpisy Společenství uvedené v této otázce neposkytují žádná vodítka k tomu, že vyšly ze společné obecné právní zásady rovnosti akcionářů. Naopak se zde jedná o specifická pravidla, určená pro specifické situace. Kromě toho irská vláda prohlašuje, že taková zásada nemůže být považována z důvodu své specifičnosti za obecnou zásadu práva Společenství. Právní zásady, které byly uznány v judikatuře Soudního dvora, se na rozdíl od dotčené zásady týkají základních aspektů právního řádu Společenství. Kromě toho poukazuje irská vláda na značnou složitost práva společností, jejímž cílem je dosáhnout rovnováhy zájmů. V důsledku toho není možné bezprostřední použití této zásady.

45. V souvislosti s druhou předběžnou otázkou irská vláda prohlašuje, že obecná právní zásada se uplatní výlučně na vztah mezi společností a jejími akcionáři. V tomto ohledu poukazuje na to, že povinná nabídka stanovená ve směrnici 2004/25 představuje výjimku v právu společností, a proto nemůže být považována za výraz obecné právní zásady.

46. Co se týče odpovědi na třetí předběžnou otázku, poukazuje irská vláda na to, že použití této zásady na základě nutnosti přesnějších ustanovení v konečném důsledku vyústí v použití směrnice 2004/25 již před okamžikem jejího vstupu v platnost. To považuje irská vláda za nepřípustné, zvláště pokud by to znamenalo horizontální použití této směrnice ještě před uplynutím lhůty k jejímu provedení.

47. *Polská vláda* zaujímá stanovisko k první a třetí předběžné otázce a zastává názor, že zásada rovného zacházení s akcionáři je obecnou zásadou práva Společenství. Tato zásada je základním principem evropského a vnitrostátního práva společností, který se uplatňoval již dlouhou dobu před vstupem směrnice 2004/25 v platnost. Tato zásada je výslovně nebo implicitně uznána v mnoha právních aktech Společenství.

48. Vzhledem ke své obecnosti však tato zásada nemůže být bezprostředně použita, takže je v prvé řadě určena zákonodárci. Tato zásada požaduje rovné zacházení pouze ve srovnatelných situacích, čímž umožňuje odlišné zacházení, je-li objektivně odůvodněno. Podle této zásady disponují akcionáři stejnými právy v závislosti na jejich příslušném podílu na majetku společnosti, aniž by byla vyloučena zvláštní práva určená na ochranu menšinových akcionářů. Tato pravidla však přihlížejí ke zvláštnímu postavení menšinových akcionářů vůči většinovým akcionářům, a musejí být proto stanovena zákonodárcem.

49. Ohledně druhé předběžné otázky polská vláda uvádí, že zásada rovnosti akcionářů se použije pouze ve vztahu mezi společností a jejími akcionáři s tím důsledkem, že akcionáři zásadně nejsou povinni zohledňovat zájmy jiných akcionářů.

Přijetí směrnice 2004/25 potvrzuje, že zákonodárce Společenství považoval za nezbytné stanovit pravidla na ochranu menšinových akcionářů po ovládnutí společnosti.

50. *Komise* navrhuje odpovědět na předběžné otázky záporně. Podle jejího názoru nelze nahlížet na rovnost akcionářů a ochranu menšinových akcionářů jako na základní zásadu práva Společenství. Jak vyplývá z judikatury Soudního dvora, mohou být považovány za nadřazené ve vztahu k sekundárnímu právu a za součást skupiny obecných zásad práva Společenství pouze určité základní zásady. Rovnost akcionářů a ochrana menšinových akcionářů představují příliš přesné právní zásady, než aby na ně mohlo být pohlíženo jako na „obecné" zásady práva Společenství. Dále Komise poukazuje na to, že se zde nejedná ani o zásadu, která by byla společná právním řádům členských států, ani o základní právo stanovené ve Smlouvě o ES.

52. Ohledně druhé předběžné otázky Komise jednak uvádí, že povinnosti většinového akcionáře vůči menšinovým akcionářům stanovené ve směrnici 2004/25 nemohou být považovány za výraz obecné zásady práva Společenství. Kromě toho nestanoví sekundární právní akty uvedené v první předběžné otázce žádné povinnosti ve vztahu mezi jednotlivými akcionáři navzájem. Konečně poukazuje Komise na to, že obecná zásada práva Společenství nemá přímý účinek ve vztahu mezi jednotlivci.

51. Podle názoru Komise se ustanovení uvedená v první předběžné otázce týkají specifických situací, a nemohou být proto považována za výraz obecné právní zásady.

53. V souvislosti s třetí předběžnou otázkou poukazuje Komise na to, že směrnice 2004/25 nezmiňuje existenci případné obecné právní zásady týkající se rovného zacházení s akcionáři a konkrétně ochrany menšinových akcionářů, která by případně existovala před jejím přijetím.

VI – Právní posouzení

A – *Přípustnost žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce*

54. První právní otázka, která se nabízí, se týká námitky přípustnosti žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, vznesené společností Bertelsmann.

55. Podle ustálené judikatury Soudního dvora potřeba dospět k výkladu práva Společenství, který by byl užitečný pro vnitrostátního soud, vyžaduje, aby tento soud vymezil skutkový a právní rámec, ze kterého vychází otázky, které pokládá, nebo aby alespoň vysvětlil skutkové předpoklady, na kterých jsou tyto otázky založeny [11].

56. Proto informace poskytnuté v předkládacím rozhodnutí nemají pouze umožnit Soudnímu dvoru, aby podal užitečné odpověď, ale mají rovněž poskytnout vládám členských států, jakož i ostatním zúčastněným, možnost předložit jejich vyjádření v souladu s článkem 23 statutu Soudního dvora. Je na Soudním dvoru, aby zajistil, že tato možnost bude zachována, s ohledem na to, že na základě uvedeného ustanovení jsou zúčastněným oznamována pouze předkládací rozhodnutí [12].

57. V projednávaném případě uvádí předkládací rozhodnutí stručně, ale přesně relevantní vnitrostátní právní rámec, jakož i původ a povahu sporu. Z toho vyplývá, že předkládající soud dostatečně vymezil jak skutkový, tak právní rámec, v němž formuloval svou žádost o výklad práva Společenství, a že Soudnímu dvoru poskytl veškeré nezbytné informace, aby mu Soudní dvůr mohl dát na uvedenou žádost užitečnou odpověď.

58. Argument společnosti Bertelsmann, že žádost o rozhodnutí o předběžné otázce má být v plném rozsahu prohlášena za nepřípustnou, tedy musí být zamítnut.

11 — Viz mj. rozsudky ze dne 26. ledna 1993, Telemarsicabruzzo a další (C-320/90 až C-322/90, Recueil, s. I-393, body 6 a 7); ze dne 14. července 1998, Safety Hi-Tech (C-284/95, Recueil, s. I-4301, body 69 a 70) a Bettati (C-341/95, Recueil, s. I-4355, body 67 a 68); ze dne 21. září 1999, Brentjens' Handelsonderneming (C-115/97 až C-117/97, Recueil, s. I-6025, body 37); ze dne 11. září 2003, Altair Chimica (C-207/01, Recueil, s. I-8875, bod 24); ze dne 9. září 2004, Carbonati Apuani (C-72/03, Sb. rozh. s. I-8027, bod 10), a ze dne 23. března 2006, Enirisorse (C-237/04, Sb. rozh. s. I-2843, bod 17).

12 — Viz mj. usnesení ze dne 30. dubna 1998, Testa a Modesti (C-128/97 a C-137/97, Recueil, s. I-2181, bod 6), a ze dne 11. května 1999, Anssens (C-325/98, Recueil, s. I-2969, bod 8), jakož i rozsudky Altair Chimica (citovaný výše v poznámce pod čarou 11, bod 25), a Enirisorse (citovaný výše v poznámce pod čarou 11, bod 18).

B – *Přezkum předběžných otázek*

59. V centru pozornosti je v projednávané věci první předběžná otázka, která se v podstatě týká otázky, zda zásada rovného zacházení s akcionáři patří k obecným zásadám práva Společenství. Druhá a třetí předběžná otázka jsou vznášeny výslovně jen pro případ, že odpověď Soudního dvora na první předběžnou otázku bude kladná. Otázky je tedy nutno zkoumat v jejich daném pořadí.

1. K první otázce

a) Úvodní poznámky

60. Nejprve je nutno poukázat na to, že první předběžná otázka musí být upřesněna.

61. Podle ustálené judikatury může Soudní dvůr bez ohledu na rozdělení pravomocí mezi vnitrostátním soudem a Soudním dvorem v rámci řízení o předběžné otázce podle článku 234 v případě nepřesně formulovaných otázek vyjmout ze všech poznatků poskytnutých vnitrostátním soudem a zejména z odůvodnění předkládacího rozhodnutí prvky práva Společenství, které s přihlédnutím k předmětu sporu vyžadují výklad [13].

62. První předběžnou otázku je při objektivním posouzení žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce i s přihlédnutím k zájmům účastníků původního řízení v zásadě třeba chápat tak, zda existuje v právu Společenství obecná právní zásada, která vyžaduje rovné zacházení s akcionáři, a zda tato zásada s sebou nese i ochranu menšinových akcionářů společnosti s tím důsledkem, že tito akcionáři jsou v případě ovládnutí společnosti oprávněni zcizit své podíly za stejných podmínek jako všichni ostatní akcionáři.

63. Zkoumáním doplňující otázky, zda dotyčná obecná právní zásada vyžaduje dostatečně přesný právní následek, který zvýhodňuje žalobce v původním řízení, se lze vyhnout tomu, že bude odpověď Soudního dvora abstraktní [14]. V souladu s tím je třeba dále vycházet jen z upřesněné hlavní otázky tak, jak byla navržena.

13 — Viz k procesnímu oprávnění Soudního dvora upřesnit, resp. přeformulovat v rámci řízení o předběžné otázce podle článku 234 ES předběžné otázky, rozsudek ze dne 29. listopadu 1978, Redmond (83/78, Recueil, s. 2347, bod 26).

14 — Middecke, A., in: *Handbuch des Rechtsschutzes der Europäischen Union*, 2. vyd., Mnichov 2003, § 10, bod 38, s. 225, se domnívá, že odpověď na předběžnou otázku nemůže být natolik abstraktní, že není pro vnitrostátní soud při rozhodnutí původního řízení použitelná. Z důvodů zachování pravomocí vnitrostátního soudu nesmí však být odpověď na otázku tak konkrétní, že předjímá použití práva Společenství.

64. Předkládající soud odkazuje ve své první předběžné otázce na celou řadu aktů orgánů Společenství ve smyslu článku 249 ES, jejichž právní povaha sice není jednotná, které se však více či méně výslovně vztahují k blíže neurčené zásadě rovného zacházení s akcionáři. Tato ustanovení jsou z důvodu svého postavení v pozitivním právu základním východiskem pro následující právní rozbor.

65. Ze systematických důvodů je vhodné nejprve pojmově vymezit obecné zásady práva Společenství a poté se zabývat otázkou, zda jsou splněny podmínky uznání rovného zacházení s akcionáři Soudním dvorem jakožto obecné právní zásady.

b) Obecné právní zásady

i) Pojem

66. V judikatuře Soudního dvora zaujímají obecné zásady práva Společenství zvláštní postavení.

67. Pojem „obecné právní zásady“ je však dodnes sporný [15]. Terminologie je v odborné právní literatuře i v judikatuře nejednotná. Částečně se rozdíly týkají pouze volby slov, např. pokud Soudní dvůr a generální advokáti odkazují na obecně uznané pravidlo [16], obecně uznávanou právní zásadu [17], základní právní zásady [18], základní zásadu [19], prostou zásadu [20], právní pravidlo [21] nebo obecnou zásadu rovnosti, náležející mezi základní zásady práva Společenství [22].

68. Jednotnost však panuje v tom, že obecné právní zásady mají v judikatuře velký význam k vyplňování právních mezer a jakožto výkla-

15 — Viz Schwarze, J., *European Administrative Law*, Lucemburk 2006, s. 65, a Sariyiannidou, E., *Institutional balance and democratic legitimacy in the decision-making process of the EU*, Bristol 2006, s. 145.

16 — Rozsudek ze dne 16. července 1956, Fédération Charbonnière de Belgique v. Vysoký úřad (8/55, Recueil, s. 199, 311).

17 — Rozsudek ze dne 21. června 1958, Wirtschaftsvereinigung Eisen- und Stahlindustrie v. Vysoký úřad (13/57, Recueil, s. 273, 304).

18 — Rozsudek ze dne 22. března 1961, SNUPAT v. Vysoký úřad (42 a 49/59, Recueil, s. 111, 169).

19 — Rozsudek ze dne 13. února 1979, Hofmann-La Roche v. Komise (85/76, Recueil, s. 461, 511).

20 — Rozsudek ze dne 15. července 1960, Von Lachmüller a další v. Komise (43/59, Recueil, s. 967, 989).

21 — Rozsudek ze dne 12. července 1962, Hoogovens v. Vysoký úřad (14/61, Recueil, s. 513, 549).

22 — Rozsudek ze dne 19. října 1977, Ruckdeschel a další (117/76 a 16/77, Recueil, s. 1753, 1769).

dová pomůcka [23]. To vyplývá v neposlední řadě ze skutečnosti, že právní řád Společenství je právním řádem, který se vyvíjí a který musí být z důvodu své otevřenosti pro integrační vývoj nutně mezerovitý a je nutno jej vykládat. Na základě tohoto poznatku Soudní dvůr zřejmě rovněž upustil od přesné klasifikace obecných právních zásad, aby si zachoval pružnost, kterou potřebuje k rozhodování o skutkových otázkách, vyvstávajících nezávisle na terminologických rozdílech [24].

69. Podle definice zastávané v literatuře patří k obecným právním zásadám taková základní ustanovení nepsaného primárního práva Společenství, která jsou jako taková vlastní právnímu řádu Evropských společenství nebo jsou společná právním řádům členských států [25]. Lze v podstatě rozlišovat mezi obecnými zásadami práva Společenství v užším smyslu, tj. těmi, které se vyvinuly výlučně z ducha a systému Smlouvy o ES a které se vztahují ke specifickým problémům práva Společenství, a takovými obecnými právními zásadami, které jsou společné právním řádům a ústavním pořádkům členských států [26]. Zatímco lze první skupinu obecných právních zásad odvodit přímo od primárního práva Společenství, provádí Soudní dvůr u druhé skupiny v zásadě za účelem jejich zjištění kritické právní srovnání [27], u něhož však v žádném případě neplatí metoda nejmenšího společného jmenovatele. Stejně tak se nepovažuje za nezbytné, aby se takto vytvořené právní zásady vyskytovaly ve své konkrétní podobě na úrovni Společenství vždy současně ve všech srovnávaných právních řádech.

70. Obecné právní zásady se vyznačují tím, že ztělesňují zásadní principy Společenství a jejich členských států, což objasňuje jejich právní sílu jakožto primárního práva v rámci hierarchie norem právního řádu Společenství [28]. Zásadní význam má zejména ochrana základních práv v užším smyslu, vytvořená a poskytovaná soudy Společenství pod tímto souhrnným označením, jakož i vypracování takových procesních práv rovnajících se základním právům, které byly jakožto

23 — Tridimas, T., *The General Principles of EU Law*, 2. vyd., Londýn 2006, s. 17 a násl. a 29 a násl., poukazuje jednak na funkci obecných právních zásad v právu Společenství spočívající ve vyplňování právních mezer, což vyplývá z okolnosti, že právní řád Společenství je novým a mladým právním řádem, který vyžaduje další rozvoj. Krom toho představuje Smlouva o ES rámcovou smlouvu s četnými obecně formulovanými ustanoveními a neurčitými právními pojmy, které poskytují Soudnímu dvoru širokou pravomoc k rozvoji práva. Krom toho poukazuje autor na funkci výkladové pomůcky při výkladu sekundárního práva. Lenaerts, K./Van Nuffel, P., *Constitutional Law of the European Union*, 2. vydání, Londýn 2005, bod 17-066, s. 711, poukazují na to, že správní orgány využívají v rámci výkladu práva Společenství zpravidla obecných právních zásad, zejména při nejasnostech v právu, které je nutno vykládat, nebo v případě mezer v právní úpravě.

24 — V tomto smyslu Schwarze, J. (citovaný v poznámce pod čarou 15), s. 65.

25 — Viz Schweitzer, M./Hummer, W./Obwexer, W., *Europarecht*, s. 65, body 240 a násl.

26 — V tomto smyslu Lengauer, A.-M., *Kommentar zu EU- und EG-Vertrag* (vydavatel Heinz Mayer), Vídeň 2004, článek 220, bod 27, s. 65.

27 — V tomto smyslu Schweitzer, M./Hummer, W./Obwexer, W. (citovaní v poznámce pod čarou 25), bod 244, s. 66, Oppermann, T., *Europarecht*, 3. vyd., Mnichov 2005, bod 21, s. 144.

28 — Podle obecně zastávaného názoru mají obecné právní zásady právní sílu primárního práva [viz Schroeder, W., *EUV/EGV-Kommentar* (vyd. Rudolf Streinz), článek 249, s. 2159, bod 15]. Soudní dvůr opakovaně prohlásil, že právní úkony orgánů Společenství je nutno posuzovat podle obecných právních zásad. Viz rozsudky ze dne 12. listopadu 1969, Stauder (29/69, Recueil, s. 419, bod 7), a ze dne 13. prosince 1979, Hauer (44/79, Recueil, s. 3727, body 14 a násl.).

obecné zásady právního státu vyzdvihnuty na úroveň ústavního práva Společenství [29]. Mezi obecné právní zásady proto patří i zásady, které jsou úzce spjaty s takovými principy Evropské unie, jakými jsou svoboda, demokracie, respektování lidských práv a základních svobod, jakož i právní stát ve smyslu čl. 6 odst. 1 EU, a takové zásady, které lze od těchto principů odvodit. Jejich porušení členským státem může spustit zvláštní mechanismus sankcí podle článku 7 EU.

71. Za obecné zásady práva Společenství byly například uznány důležité zásady právního státu, jakými je myšlenka proporcionality [30], jednoznačnost [31] nebo právo jednotlivce na účinnou soudní ochranu [32]. Do tohoto kontextu patří i různé obecné zásady řádné správy, jakými jsou zásada ochrany legitimního očekávání [33], zásada *ne bis in idem* [34], právo být vyslechnut [35], rovněž v podobě možnosti vyjádřit se v případě nepříznivých opatření [36], povinnost uvést odůvodnění v právních aktech [37] nebo zásada zkoumání skutečností z moci úřední [38]. Patří k nim rovněž odvolání se na „vyšší moc“ [39]. Lze však rovněž nalézt zásady, které jsou vlastní smluvnímu právu, jako např. obecná právní zásada *pacta sunt servanda* [40] nebo také zásada *clausula rebus sic stantibus* [41].

72. Filozofii sociálního státu odpovídá například uznání zásady solidarity [42] nebo povinnost řádné péče orgánu o své zaměstnance [43]. Do oblasti uznání federálních vazeb mezi Evropským společenstvím spadá časté zdůrazňování zásady spolupráce mezi členskými státy a jejich povinnosti součinnosti ve vztahu ke Společenství. Na základě článku 10 ES

29 — Obdobně i Wegener, B., in: Calliess/Ruffert (vyd.), *Kommentar zum EUV/EGV*, 3. vyd., Mnichov 2007, článek 220, bod 37, s. 1956, a Tridimas, T. (citovaný v poznámce pod čarou 23), s. 2 a násl.

30 — Viz rozsudek ze dne 9. srpna 1994, Německo v. Rada (C-359/92, Recueil, s. I-3681). Již před zakotvením této myšlenky v čl. 5 odst. 3 ES bylo v judikatuře a v literatuře nesporné, že využít pravomocí Společenství lze s výhradou proporcionality [viz Lienbacher, G, *EU-Kommentar* (vyd. Jürgen Schwarze), 1. vyd., Baden-Baden 2000, článek 5 ES, bod 36, s. 270].

31 — Viz rozsudek ze dne 10. června 1980, Komise v. Spojené království (32/79, Recueil, s. 2403).

32 — Viz rozsudek Soudu ze dne 6. března 2001, Dunnett a další v. EIB (T-192/99, Recueil, s. II-813).

33 — Viz rozsudek ze dne 6. července 2000, Agricola Tabacchi Bonavicina (C-402/98, Recueil, s. I-5501).

34 — Viz rozsudek ze dne 13. února 1969, Walt Wilhelm (14/68, Recueil, s. 1).

35 — Viz rozsudek ze dne 4. července 1963, Alves (32/62, Recueil, s. 109).

36 — Viz rozsudky ze dne 14. července 1972, Cassella Farbwerke Mainkur v. Komise (55/69, Recueil, s. 887); ze dne 28. května 1980, Kuhner v. Komise (33/79 a 75/79, Recueil, s. 1677); ze dne 29. června 1994, Fiskano v. Komise (C-135/92, Recueil, s. I-2885); ze dne 24. října 1996, Komise v. Lisrestal a další (C-32/95 P, Recueil, s. I-5373, bod 21); ze dne 21. září 2000, Mediocurso v. Komise (C-462/98 P, Recueil, s. I-7183, bod 36); ze dne 12. prosince 2002, Cipriani (C-395/00, Recueil, s. I-11877, bod 51); ze dne 13. září 2007, Land Oberösterreich a Rakousko v. Komise (C-439/05 P a C-454/05 P, Sb. rozh. s. I- 7141), a ze dne 18. prosince 2008, Sopropré (C-349/07, Sb. rozh. s. I-10369, body 36 a 37).

37 — Viz rozsudek ze dne 25. října 1978, Koninklijke Scholten-Honig (125/77, Recueil, s. 1991).

38 — Viz rozsudek ze dne 21. listopadu 1991, Technische Universität München (C-269/90, Recueil, s. I-5469).

39 — Viz rozsudek ze dne 14. února 1978, IFG v. Komise (68/77, Recueil, s. 353).

40 — Viz rozsudek Soudu ze dne 25. května 2004, Distilleria Palma v. Komise (T-154/01, Sb. rozh. s. II-1493, bod 45).

41 — Viz rozsudek Soudu ze dne 21. září 2005, Ali Yusuf a Al Barakaat International Foundation v. Rada (T-306/01, Sb. rozh. s. II-3533, bod 277).

42 — Viz rozsudek ze dne 18. března 1980, Ferriera Valsabbia v. Komise (154/78, 205/78, 206/78, 226/78 až 228/78, 263/78 a 264/78 jakož i 39/79, 31/79, 83/79 a 85/79, Recueil, s. 907).

43 — Viz rozsudek Kuhner (citovaný výše v poznámce pod čarou 36).

vytvořil Soudní dvůr zásadu vzájemné loajality Společenství [44]. Dále se Soudní dvůr přihlásil k zásadě demokracie tím, že například poukázal na nezbytnost účinné účasti Parlamentu na zákonodárném procesu Společenství na základě postupů stanovených ve Smlouvě [45].

73. K základním právům Společenství, které uznal Soudní dvůr prostřednictvím již zmíněného právního srovnání a s přihlédnutím k mezinárodním a evropským úmluvám o lidských právech, patří taková základní a lidská práva, kterými se vyznačují demokratické společnosti, jakými jsou například svoboda projevu [46] a svoboda sdružování [47]. Stejně tak k nim patří základní zásady vyplývající přímo ze Smlouvy o ES, jakými jsou zákaz diskriminace na základě státní příslušnosti [48] a zákaz diskriminace na základě pohlaví [49].

44 — Viz rozsudek ze dne 5. května 1981, Komise v. Spojené království (804/79, Recueil, s. 1045).

45 — Viz rozsudek ze dne 30. března 1995, Parlament v. Rada (C-65/93, Recueil, s. I-643, bod 21).

46 — Viz rozsudek ze dne 17. ledna 1984, VBVB a VBBB v. Komise (43/82 a 63/82, Recueil, s. 19).

47 — Viz rozsudek ze dne 15. prosince 1995, Bosman (C-415/93, Recueil, s. I-4930).

48 — Viz rozsudek ze dne 12. července 1984, Prodest (237/83, Recueil, s. 3153).

49 — Viz rozsudek ze dne 15. června 1978, Defrenne (149/77, Recueil, s. 1365).

ii) K zásadě rovného zacházení s akcionáři v právu Společenství

74. Nabízí se otázka, zda může být od samotného právního řádu Společenství odvozena obecná právní zásada rovného zacházení s akcionáři. Taková zásada práva Společenství v oblasti práva společností by musela mít podobně jako ve výše uvedených případech tak zásadní význam, že by byla vyjádřena v primárním právu respektive v četných normách odvozeného práva Společenství.

– Pohled na dotyčná ustanovení práva Společenství

Primární právo

75. Ze samotného psaného primárního práva nemůže být taková obecná právní zásada vzhledem k nedostatku jednoznačných ustanovení v zakládajících smlouvách odvozena. Rovněž cíle Společenství uvedené v článku 3 ES ani ustanovení týkající se pohybu kapitálu a plateb v článku 56 a následujících ES neumožňují vyvozovat přesné závěry ohledně této zásady.

76. Jakožto základ nároku žalobců v původním řízení na rovné zacházení s akcionáři by mohla přicházet v úvahu obecná zásada rovnosti. Obecná zásada rovnosti, která zakazuje rozdílně zacházet se srovnatelnými situacemi, není-li rozdílnost objektivně odůvodněna, patří k základům Společenství [50]. Ustanovení o rovnosti před zákonem lze nalézt i v ústavních tradicích, které jsou společné členským státům.

77. V zásadě jsou základní práva, mezi něž patří i zásada rovnosti, právy jednotlivce na obranu proti orgánům veřejné moci. Proto se mi jeví sporné přenášet obecnou zásadu rovnosti uznanou v judikatuře Soudního dvora, jak zjevně navrhuje Audiolux, přímo na oblast, která patří na úrovni členských států do oblasti soukromého práva. Zásada rovnosti nebo zákaz diskriminace nepatří k tradičním základním zásadám soukromého práva [51]. Nehledě na to, nelze obecnou zásadu rovnosti v její obecnosti použít pro rozhodnutí sporu v původním řízení, neboť z ní nemohou být odvozeny ani podmínky pro její uplatnění, ani dostatečně určitý právní následek v případě jejího porušení.

78. Obecná zásada rovnosti by však mohla v právu společností na úrovni Společenství posloužit jako základ pro specifickou zásadu rovného zacházení. Proto je nutno zkoumat, zda existuje zásada rovného zacházení s akcionáři jakožto zvláštní výraz obecné zásady rovnosti.

Mezinárodní pravidla

79. Zásady Corporate Governance vytvořené v roce 1999 OECD a nově formulované v roce 2004 poskytují přesný obraz celosvětově platných zásad společností kotovaných na burze. Je nutno je tedy v prvé řadě uplatnit na otázku, zda lze z hlediska mezinárodního práva veřejného vycházet z existence zásady rovnosti mezi akcionáři navzájem, mající povahu práva na odkoupení na žádost menšinového akcionáře v případě převzetí většinové kapitálové účasti. V doporučení OECD se

50 — Viz rozsudky ze dne 3. října 2006, Cadman (C-17/05, Sb. rozh. s. I-9583, bod 28); ze dne 26. června 2001, Brunnhofer (C-381/99, Recueil, s. I-4961, bod 28); ze dne 17. září 2002, Lawrence a další (C-320/00, Recueil, s. I-7325, bod 12). Tato věta se s minimálními odchylkami vyskytuje v judikatuře Soudního dvora a poprvé se zřejmě objevuje v rozsudku Ruckdeschel a další (citovaný výše v poznámce pod čarou 22, bod 7).

51 — V tomto smyslu Basedow, J., „Der Grundsatz der Nichtdiskriminierung im europäischen Privatrecht“, *Zeitschrift für Europäisches Privatrecht*, 2008, s. 230, 244. Podle jeho názoru nemá obecný zákaz diskriminace (resp. obecná zásada rovnosti) v evropském soukromém právu žádný samostatný operativní význam. Jeho role vychází z hermeneutického principu, který usnadňuje chápání pozitivního práva, neboť umožňuje uvádět do souvislosti jednotlivé právní akty a zkoumat je z hlediska jejich systematické soudržnosti. Podle názoru autora nemá vlastní normativní obsah. Mazière, P., *Le principe d'égalité en droit privé*, Cáchy 2003, s. 429 a násl., popírá existenci obecné zásady rovnosti v soukromém právu. Autor se vyjadřuje velmi kriticky k pokusům zavést zásadu rovnosti do soukromého práva.

odrážejí hlavní vnitrostátní a mezinárodní standardy finanční stability. Předcházela jim slyšení důležitých mezinárodních organizací a širokého spektra podnikatelských svazů.

80. Uvedený dokument z roku 1999 nestanovil žádnou úpravu týkající se rovného zacházení s akcionáři. Teprve nově formulované zásady z roku 2004 zmiňují zásadu rovného zacházení v oddíle „Část 1 III. Návrhy týkající se rovného zacházení s akcionáři“ [52]. V bodě 2 se uvádí: „Je nutno chránit menšinové akcionáře před zneužívajícím jednáním, vycházejícím od přímo nebo nepřímo jednajících většinových akcionářů resp. prováděných v zájmu těchto většinových akcionářů, a menšinoví akcionáři by měli mít k dispozici účinné právní prostředky.“ [53] *(neoficiální překlad)* Ve vysvětlivkách v části III se uvádí, že existuje nebezpečí, že většinoví akcionáři se podílejí na aktivitách, které jsou v souladu s jejich zájmy, ale jdou k tíži menšinových akcionářů [54]. Jakožto možnosti řešení jsou uváděny četné metody, jako například zlepšení možnosti uplatnění práv menšinových akcionářů, zlepšení toku informací, kvalifikované většiny pro určitá rozhodnutí akcionářů atd. Odkoupení na žádost menšinového akcionáře není výslovně zmiňováno. Pouze se popisně uvádí, že za určitých okolností je většinovým akcionářům „v některých zemích“ ukládáno respektive umožněno vykoupit podíly zbývajících akcionářů za kurs stanovený nezávislým odhadcem. Z toho je patrné, že z hlediska mezinárodního práva veřejného neexistuje zásada rovnosti v právu společností.

52 — OECD *Zásady Corporate Governance* – nově formulované v roce 2004, Paříž 2004, s. 23.

53 — Tamtéž.

54 — Tamtéž, s. 47.

Akty orgánů Společenství

81. Takovou obecnou právní zásadu by bylo případně možné dovodit ze sekundárního práva respektive z ostatních aktů orgánů Společenství. Mnohá ustanovení práva Společenství skutečně obsahují odkazy na požadavek rovného zacházení s akcionáři, pokud se nacházejí ve stejném postavení [55].

82. Předkládající soud v tomto smyslu odkazuje ve svém předkládacím usnesení na následující ustanovení: článek 42 směrnice 77/91, schéma C odst. 2 písm. a) směrnice 79/279, které bylo převzato do článku 65 směrnice 2001/34, a čl. 3 odst. 1 písm. a) směrnice 2004/25. Odkazy na tuto zásadu lze rovněž nalézt v jiných směrnicích vztahujících se k právu společností, například ve směrnici 2004/109, jejíž čl. 17 odst. 1 stanoví, že „[e]mitent akcií přijatých k obchodování na regulovaném trhu zajistí rovné zacházení se všemi držiteli akcií, kteří jsou ve stejném postavení“. Článek 18 odst. 1 této směrnice dále předepisuje, že „[e]mitent dluhových cenných papírů přijatých k obchodování na regulovaném trhu zajistí rovné zacházení se všemi držiteli dluhových cenných papírů téže emise, pokud jde o všechna práva spojená s těmito dluhovými cennými papíry“. Totéž

55 — Nic takového nevyplývá z nařízení Rady (ES) č. 2157/2001 o statutu evropské společnosti (SE) (Úř. věst. L 294, s. 1; Zvl. vyd. 06/04, s. 251), které vstoupilo v platnost dne 8. října 2001. Nařízení sice nestanoví rovné zacházení s akcionáři výslovně, avšak umožňuje členským státům přijetí předpisů na ochranu menšinových akcionářů.

platí pro směrnici 2007/36/ES [56], o výkonu některých práv akcionářů ve společnostech s kótovanými akciemi, jejíž článek 4 stanoví, že „[s]polečnost zajišťuje rovné zacházení se všemi akcionáři, kteří mají stejné postavení, pokud jde o účast a hlasování na valné hromadě“.

– Argumenty proti klasifikaci této zásady jakožto obecné právní zásady

Neexistence ústavně zakotvené zásady

84. Při bližším zkoumání výše uvedených ustanovení je však zřejmé, že se tato ustanovení v podstatě omezují na úpravu velmi specifických případů v oblasti práva společností, když ukládají společnosti určité povinnosti na ochranu všech akcionářů. Nedostává se jim proto obecného přesahu, který je charakteristický pro obecné právní zásady.

83. Rovněž čl. 5 odst. 1 směrnice 2004/25 stanoví zvláštní povinnost na ochranu držitelů cenných papírů s menšinovými podíly, aby bylo zajištěno účinné rovné zacházení se všemi akcionáři při ovládnutí jejich společností. Tato úprava, která je vysvětlována v devátém bodu odůvodnění této směrnice, konkrétně stanoví, že osobě, která společnost ovládla, má být uloženo, aby učinila nabídku všem držitelům cenných papírů společnosti na převzetí všech cenných papírů v jejich držení, a to za spravedlivou cenu v souladu s obecnou definicí.

85. Krom toho nejsou všechna uvedená ustanovení právně závazná, jak ukazuje doporučení 77/534/EHS. Podobně jako stanoviska představují doporučení podle čl. 249 odst. 5 ES nezávazné akty orgánů Společenství, které sice mohou mít případně význam jakožto výkladová pomůcka, z nichž však pro jednot-

56 — Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/36/ES ze dne 11. července 2007 o výkonu některých práv akcionářů ve společnostech s kótovanými akciemi (Úř.věst. L 184, s. 17).

livce nelze dovodit žádné povinnosti nebo práva [57]. Závazná povaha ustanovení tohoto aktu orgánu se krom toho projevuje v tom, že možnost všech akcionářů společnosti, která byla ovládnuta jiným subjektem, zmíněná v sedmnáctém doplňkovém ustanovení Evropského kodexu chování, převést své cenné papíry za stejných podmínek je označována pouze za „žádoucí". To v žádném případě nestačí k tomu, aby bylo na úrovni Společenství založeno právo na odkoupení většinovými akcionáři na žádost menšinového akcionáře. V souladu s tím je nutno souhlasit s tvrzením Komise a společnosti Bertelsmann, podle nichž je nutné, aby Soudní dvůr odmítl možnost odvolání se přímo na obsah tohoto doporučení pro uplatnění právního postavení jednotlivců.

86. Dotčené úpravy jsou viditelně poznamenány snahou zákonodárce Společenství zamezit svévolnému, tj. věcně neodůvodněnému rozdílnému zacházení s akcionáři. Nicméně z nich nelze přímo dovodit existenci obecné právní zásady rovného zacházení s akcionáři ve smyslu práva Společenství.

87. Jak již bylo vysvětleno, vyznačují se totiž obecné právní zásady v prvé řadě svým postavením na úrovni ústavního práva v rámci právního řádu Společenství. Obecné právní zásady ztělesňují zpravidla základní právní myšlenky a hodnoty, které jsou právnímu řádu vlastní. Dále se od specifických právních pravidel odlišují v tom, že vyžadují určitý stupeň obecné platnosti a neomezují se na určitou právní oblast [58].

88. Myšlenka rovného zacházení s akcionáři se táhne jako červená niť právem Společenství a jejích členských států v oblasti práva společností a zjevně představuje v této právní oblasti významný ideál [59]. Tato myšlenka si nicméně nemůže v žádném právním řádu osobovat status ústavní zásady. Na úrovni vnitrostátního práva se její kodifikace stejně jako v právu Společenství omezuje na jednotlivé úpravy v rámci běžných zákonů.

57 — Nezávaznost doporučení a stanovisek však neznamená, že by byla právně zcela bezvýznamná (v tomto smyslu Ruffert, M., v: Calliess/Ruffert (citovaní v poznámce pod čarou 29, bod 126, s. 2165). Podle judikatury Soudního dvora jsou vnitrostátní soudy nehledě na nezávaznou povahu doporučení a skutečnosti, že nemohou zakládat práva jednotlivce, kterých by se mohl dovolávat před vnitrostátními soudy, přesto povinny zohlednit je při rozhodování právních sporů, které projednávají. To platí například při výkladu vnitrostátních právních předpisů provádějících právo Společenství nebo k doplnění závazných předpisů práva Společenství (viz rozsudky ze dne 15. června 1976, Frecassetti, 113/75, Recueil, s. 983; ze dne 9. června 1977, Van Ameyde, 90/76, Recueil, s. 1091; ze dne 13. prosince 1989, Grimaldi, C-322/88, Recueil, s. 4407, bod 9, a ze dne 21. ledna 1993, Deutsche Shell AG, C-188/91, Recueil, s. I-363, bod 18).

58 — Tridimas, T. (citovaný v poznámce pod čarou 23), s. 1, nastoluje otázku, jak lze odlišit obecnou právní zásadu od specifické úpravy. Podle jeho názoru je relevantní jednak obecná platnost této zásady, přičemž výrazem „obecná" je nutno rozumět, že zásada musí vykazovat určitý stupeň abstraktnosti. Kromě toho záleží na relevanci této zásady v rámci právního řádu.

59 — Takto rovněž Verse, D., *Der Gleichbehandlungsgrasatz im Recht der Kapitalgesellschaften*, Tübingen 2006, s. 2, který hovoří o ústřední zásadě práva společností.

Nedostatek přesvědčení v odborné literatuře

89. Při zkoumání odborné literatury se navíc projeví vysoká míra odlišnosti při posuzování přesné právní povahy myšlenky rovného zacházení s akcionáři respektive jejího systematického postavení v rámci právních řádů členských států. Zatímco někteří autoři vycházejí ze „základní *právní zásady* práva společností“ [60], označují jiní myšlenku rovného zacházení s akcionáři pouze za „*základní myšlenku*“ [61] nebo „zjednodušený *ideál* k zamezení svévolnému nerovnému zacházení ze strany orgánů společnosti“ [62]. Někteří autoři v ní spatřují dokonce „odnož obecné *zásady spravedlnosti*, jejíž původní základ není v zákoně, ale je mimoprávní, více než pozitivní“ [63].

90. Nezávisle na přesném zařazení však zjevně existuje shoda v tom, že zásada rovného zacházení s akcionáři nemá žádnou přesnou definici, a proto není „pojmově uchopitelná a představuje pouze pružný nástroj k dosažení určitých cílů“ [64]. Vzhledem k neurčitosti této zásady ohledně základů, působnosti, obsahu a právních následků případných porušení, dochází literatura převážně k závěru, že pro provedení této zásady je nutné obsahové upřesnění zákonodárci resp. judikaturou [65].

91. Ani zprávy Winter I a Winter II [66] nelze uvést jako důkaz pro existenci právního názoru v právní vědě resp. v rámci právních řádů členských států, pokud jde o existenci takové obecné právní zásady.

92. Ze zprávy Winter I například jednoznačně vyplývá, že před přijetím směrnice 2004/25 existovaly mezi členskými státy četné rozdíly v úpravě nabídek převzetí, což mělo za následek, že nabídky převzetí nemohly být podávány se stejnými nadějemi na úspěch a akcionáři v členských státech neměli odpovídající možnosti nabídnout své akcie k odkupu. Na základě toho se skupina vyslovila pro úpravu usnadňující nabídky převzetí [67]. Rovněž velmi rozdílná byla v členských státech ustanovení o protiplnění, které

60 — V tomto smyslu Verse, D. (citovaný v poznámce pod čarou 59), s. 557. Mehringer, C., *Der allgemeine kapitalmarktrechtliche Gleichbehandlungsgrundsatz*, Baden-Baden 2007, s. 239, vychází rovněž z obecné zásady rovného zacházení v právu kapitálových trhů ve prospěch investorů.

61 — Grundmann, S., *Europäisches Gesellschaftsrecht*, Heidelberg 2004, s. 145.

62 — De Cordt, Y., *L'égalité entre actionnaires*, Brusel 2004, s. 937.

63 — Viz Hütte, A., *Der Gleichbehandlungsgrundsatz im deutschen und französischen Recht der Personengesellschaften,* Cáchy 2003, s. 180. Podle názoru Mehringera, C. (citovaného v poznámce pod čarou 60), s. 241, má zásada rovného zacházení v právu kapitálových trhů svůj teoretickoprávní základ v myšlence spravedlnosti.

64 — De Cordt, Y. (citovaný v poznámce pod čarou 62), s. 937.

65 — V tomto smyslu De Cordt, Y. (citovaný v poznámce pod čarou 62), s. 937; např. Mehringer, C. (citovaný v poznámce pod čarou 60), s. 18, poukazuje na to, že zásady nepředstavují normy, a proto zásadně nejsou bezprostředně použitelné. K zásadě musí je proto vždy nutno přičlenit zákonnou normu, kterou je možno vykládat, nebo pojem; Verse, D. (citovaný v poznámce pod čarou 59), s. 96, očekává, že Soudní dvůr v budoucnu vytvoří pravidla pro konkretizaci zásady rovného zacházení, která budou přesahovat jednotlivé případy.

66 — Lze vyhledat na internetové stránce generálního ředitelství pro vnitřní trh Evropské komise (http://ec.europa.eu/internal_market/Company/modern/index_de.htm).

67 — Viz zpráva Winter I, kapitola I („Stejné výchozí podmínky pro nabídky převzetí“), s. 20, 21.

je nutno zaplatit, přičemž rozdíly se týkaly jak výše, tak i druhu nabízených plnění [68]. V zájmu dostatečné možnosti vypočíst toto protiplnění, což je podle názoru skupiny nezbytné pro účinné fungování kapitálových trhů v Evropské unii, skupina výslovně doporučila zavedení harmonizovaných kritérií na úrovni Společenství.

93. Pokud by existovala obecná právní zásada rovného zacházení s akcionáři, která by dostatečně přesně upravovala možnosti nabídky převzetí, jak naznačuje například Audiolux [69], nebylo by přijetí harmonizované úpravy na úrovni Společenství za účelem překonání roztříštěnosti práva v členských státech nutné. Tyto zprávy naopak naznačují naléhavou potřebu regulace na úrovni Společenství.

Chybějící obecná platnost

94. Je třeba dodat, že myšlenka rovného zacházení s akcionáři zůstává omezena ve své platnosti na oblast práva společností v rámci Společenství a jeho členských států, tedy na určitou právní oblast, s tím důsledkem, že se jí nedostává obecné platnosti. Tím není splněn další atribut, kterým se zpravidla vyznačují obecné právní zásady [70].

95. Tento závěr staví myšlenku rovného zacházení s akcionáři do jasného protikladu k obecným právním zásadám jako takovým, jež jsou skutečně uznány Soudním dvorem, které mají právní sílu ústavní zásady, jakými jsou například zásada právního státu, která je společná všem členským státům Unie a na které se zakládá Unie podle čl. 6 odst. 1 EU, která je uznána v judikatuře Soudního dvora a která nalezla výraz na úrovni sekundárního práva ve formě právní jistoty, práva být vyslechnut a práva na účinnou právní ochranu.

96. Chybějící právní síla ústavní zásady i chybějící obecná platnost této myšlenky tak hovoří proti klasifikaci této zásady jakožto obecné právní zásady práva Společenství.

Chybějící určitost ohledně právních následků

97. Tím se v podstatě stává zbytečnou další otázka, zda existuje obecná právní zásada,

68 — Viz zpráva Winter I, kapitola II („Spravedlivá cena v rámci povinné nabídky"), s. 55.

69 — Viz s. 33 a násl. žaloby společnosti Audiolux.

70 — Viz bod 87 tohoto stanoviska.

která s sebou nese i ochranu menšinových akcionářů společnosti s tím důsledkem, že tito akcionáři jsou v případě ovládnutí společnosti oprávněni zcizit své podíly za stejných podmínek jako všichni ostatní akcionáři.

98. I kdyby Soudní dvůr na rozdíl od stanoviska zde zastávaného přesto vycházel z existence obecné právní zásady rovného zacházení s akcionáři, existovaly by podle mého názoru vážné pochybnosti, zda může být taková obecná právní zásada dostatečně určitá, aby vyvolala právní následek, o který usilují žalobci v původním řízení. Jak správně prohlašuje Komise, byla by dotyčná obecná právní zásada příliš přesná, než aby mohla být ještě považována za „obecnou".

Zákaz obcházení vůle zákonodárce

99. Ustanovení, která uvádí předkládající soud ve své první předběžné otázce, neobsahují žádnou úpravu, která by výslovně nařizovala právní následek, o který usilují žalobci v původním řízení.

100. Výjimku by mohl představovat čl. 5 odst. 1 směrnice 2004/25, který upravuje podání povinné nabídky fyzickou nebo právnickou osobou, která ovládne společnost. Toto ustanovení zavazuje členské státy, aby zajistily, že bude všem držitelům cenných papírů učiněna nabídka na všechny cenné papíry v jejich držení za spravedlivou cenu. Toto ustanovení do určité míry upřesňuje čl. 3 odst. 1 písm. a) téže směrnice, v němž je zakotvena obecná zásada rovnocenného zacházení všech držitelů cenných papírů cílové společnosti. Posledně uvedené ustanovení dále stanoví, že pokud některá osoba ovládne společnost, musí být ostatní držitelé cenných papírů chráněni.

101. Bezprostřední použití směrnice však v konkrétním případě nepřichází v úvahu. Zaprvé k událostem, které byly důvodem k původnímu řízení, došlo před vstupem směrnice v platnost resp. před uplynutím lhůty pro provedení, takže Lucemburské velkovévodství v dotyčném okamžiku ještě nebylo povinno směrnici používat [71]. Z toho vyplývají dva důsledky. Zaprvé se žalobci v původním řízení nemohou přímo dovolávat tohoto předpisu. Zadruhé je nutno vzít v úvahu, že uznání obecné právní zásady rovného zacházení s akcionáři, která stanoví v podstatě stejný právní následek jako čl. 5

71 — Z článku 22 směrnice 2004/25 totiž vyplývá, že tato směrnice vstupuje v platnost dvacátým dnem po vyhlášení v *Úředním věstníku Evropské unie*, tj. dne 22. května 2004. Dále je v čl. 21 odst. 1 stanoveno, že členské státy uvedou v účinnost právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí do 20. května 2006.

odst. 1 směrnice 2004/25, by mělo nutně za následek zpětnou účinnost směrnice 2004/25, což však zákonodárce Společenství zjevně neměl v úmyslu, neboť by jinak bylo přijetí zvláštní úpravy nadbytečné.

102. Z prvního bodu odůvodnění směrnice 2004/25 totiž vyplývá, že bylo v souladu s čl. 44 odst. 2 písm. g) ES nezbytné koordinovat některé záruky členských států, aby byly v celém Společenství rovnocenné. Skutečnost, že v dané oblasti musel zasáhnout zákonodárce, který stanovil přesné povinnosti, které musejí dodržovat účastníci trhu, a definoval podrobné podmínky rovného zacházení s akcionáři, svědčí o tom, že před ani po vstupu směrnice 2004/25 v platnost neexistovala obecná zásada rovnosti akcionářů, která je právně soběstačná.

Zachování institucionální rovnováhy

103. Dále by v případě uznání obecné právní zásady rovného zacházení s akcionáři Soudním dvorem, která vzhledem ke své hmotněprávní určitosti odpovídá spíše právnímu pravidlu, existovalo nebezpečí, že nebude respektována Smlouvou stanovená institucionální rovnováha, zejména pokud je legislativní pravomoc Společenství vykonávána společně Radou a Evropským parlamentem.

104. Institucionální rovnováha v rámci Společenství nespočívá na principu dělby moci ve smyslu státního práva [72], ale spíše na zásadě funkčního dělení, podle něhož mají být funkce Společenství převzaty orgány, které jsou k tomu Smlouvou nejlépe vybaveny. Na rozdíl od principu dělby moci, který slouží mj. zajištění ochrany jednotlivce zmírněním státní moci, je účelem zásady funkčního dělení účinné dosažení cílů Společenství [73].

72 — Dělba moci je nosným organizačním principem většiny moderních demokratických ústav, vycházejícím z učení Thomase Lockeho (1632–1704), Charlese de Montesquieu (1689–1755) a Immanuela Kanta (1724–1804) a zakládajícím prvkem právního státu. Politická moc ve státě je rozdělena na základě tohoto principu do funkčních oblastí. Vzájemnou kontrolou jednotlivých mocí má být docíleno zmírnění státní moci. Typicky se jedná o legislativní, výkonnou a soudní moc. Montesquieu ve své knize *De l'esprit des lois* („O duchu zákonů“) z roku 1748 konstatuje: „Jestliže je spojena v jedné osobě či v jednom úřadě legislativní pravomoc s výkonnou pravomocí, nemůže existovat svoboda. Je totiž třeba se obávat, že tentýž monarcha nebo tentýž senát vydá tyranské zákony, které pak bude jako tyran provádět. O svobodu se nejedná ani tehdy, pokud je odloučena soudní pravomoc. Moc nad životem a svobodou občanů by byla neomezená, pokud by byla soudní pravomoc sloučena s legislativní pravomocí, neboť soudce by se stal zákonodárcem. Soudce by měl v případě spojení soudní a výkonné moci moc utiskovatele. Vše by bylo ztraceno, pokud by jeden a tentýž muž resp. tatáž právnická osoba vykonávala trojí moc odvozenou od nejmocnějšího nebo od šlechtického stavu či lidu: vydávání zákonů, vykonávání veřejných usnesení, souzení zločinů a soukromých sporů.“

73 — V tomto smyslu Schweitzer, M./Hummer, W./Obwexer, W. (citovaní v poznámce pod čarou 25), s. 178, bod 653; Sariyiannidou, E. (citovaná v poznámce pod čarou 15), s. 122 hovoří rovněž o „funkčním dělení“. Podle Oppermana, T. (citovaného v poznámce pod čarou 27), § 5, bod 5, s. 80, je v Evropském společenství dělení státní moci mezi legislativu, exekutivu a soudy modifikováno ve prospěch specifické institucionální rovnováhy mezi orgány Společenství. Zejména mezi Parlamentem, Radou a Komisí jsou úlohy rozděleny jinak než na státní úrovni. Také v Evropském společenství existuje vzájemná kontrola a rovnováha mocí („checks and balances“). Institucionální rovnováha orgánů je odrazem základní zásady státního práva. Znamená, že každý z orgánů vykonává své pravomoci s ohledem na pravomoci orgánů ostatních a že porušení této zásady mohou být postihována kontrolou Soudního dvora.

105. Vědom si této skutečnosti, vytvořil Soudní dvůr již v roce 1958, vycházeje ze svých rozsudků ve věci Meroni [74] a posléze v ustálené judikatuře, pojem „institucionální rovnováhy" ze skupiny organizačních zásad a oprávnění k jednání na základě smluv zakládajících Evropská společenství, zejména ze Smlouvy o ES, a určil mu roli normativní zásady, jíž se lze dovolávat před soudem [75].

106. Jak konstatoval Soudní dvůr v rozsudku Parlament v. Rada [76], zavedla Smlouva systém rozdělení pravomocí mezi orgány Společenství, který přiděluje každému orgánu vlastní úkol v rámci institucionální struktury Společenství a při plnění úkolů přenesených na tyto orgány. Zachování institucionální rovnováhy vyžaduje, aby každý z orgánů vykonával své pravomoci s ohledem na pravomoci orgánů ostatních. Požaduje rovněž, aby mohla být postihována případná porušení. Soudní dvůr krom toho v tomtéž rozsudku konstatoval, že mu podle smluv přísluší bdít nad dodržováním práva při jeho výkladu a používání. Musí mít proto možnost zabezpečit zachování institucionální rovnováhy a následně soudní kontroly respektování pravomocí orgánů Společenství [77].

107. Soudní dvůr je jakožto orgán Společenství ve smyslu čl. 7 odst. 1 ES rovněž součástí této institucionální rovnováhy. Tato okolnost zahrnuje to, že jakožto soudní orgán Společenství, který je podle čl. 220 odst. 1 ES v rámci své příslušnosti povolán k zajištění dodržování práva při výkladu a provádění Smlouvy, respektuje příslušnost Rady a Parlamentu v oblasti legislativy [78]. Nutně to předpokládá, že jednak přenechá zákonodárci Společenství smluvně přiznanou legislativní úlohu v oblasti práva společností, a jednak zachová jako doposud potřebnou zdrženlivost při rozvíjení obecných zásad práva Společenství, které by za určitých okolností mohly být v rozporu s cíli zákonodárce. Soudní dvůr sice může využít obecných právních zásad k nalezení řešení, která mu byla předložena k rozhodnutí a která jsou vzhledem ke smluvním cílům přiměřená. Nesmí se však stavět do role zákonodárce Společenství, jestliže může být stávající právní mezera vyplněna zákonodárcem [79].

74 — Rozsudky ze dne 13. června 1958, Meroni (9/56, Recueil, s. 11, a 10/56, Recueil, s. 53).

75 — Viz rozsudky ze dne 17. prosince 1970, Einfuhr- und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel v. Köster (25/70, Recueil, s. 1161, bod 9), a Parlament v. Rada (citovaný výše v poznámce pod čarou 45, bod 21).

76 — Rozsudek ze dne 22. května 1990, Parlament v. Rada (70/88, Recueil, s. I-2041, body 21 a 22).

77 — Rozsudek Parlament v. Rada (citovaný výše v poznámce pod čarou 76, bod 23).

78 — Sariyiannidou, E. (citovaná v poznámce pod čarou 15), s. 137, zastává stanovisko, že článek 220 ES poskytuje Soudnímu dvoru pravomoc určit, co je „právo", aniž by pro to byla jasně vymezená pravomoc. Soudní dvůr využil v hojné míře při vytváření obecných právních zásad své příslušnosti k nalézání práva. Autorka vyjadřuje obavu, že by tato praxe mohla setřít hranice mezi soudní a politickou činností.

79 — V tomto smyslu Louis, J.-V., *L'ordre juridique communautaire*, 6. vyd., Brusel/Lucemburk 1993, s. 119, 120. Podle názoru autora může Soudní dvůr využít stávající právní mezery v právu Společenství, a postavit se tak do role zákonodárce Společenství. Musí však zachovávat potřebnou zdrženlivost („judicial self-restraint").

108. Legislativa vzniká zpravidla cestou zvažování různých politických a společenských zájmů, zastávaných orgány a grémii, které se podílejí na legislativním procesu. Kromě odpovídající demokratické legitimace disponují i potřebnou odbornou znalostí k tomu, aby dostály své politické odpovědnosti, která na ně byla přenesena. V této souvislosti je nutno poukázat na to, že soudy Společenství výslovně uznaly ve své judikatuře hodnotící a rozhodovací pravomoc zákonodárce Společenství v určitých oblastech úpravy [80].

109. Dále stojí za povšimnutí pochybnosti vyjádřené irskou vládou [81]. S irskou vládou je nutno souhlasit v tom, že vzhledem ke komplexnosti práva společností a různorodosti právních předpisů v členských státech, které nezřídka souvisejí s hospodářskými podmínkami každého členského státu, je nutno postupovat obezřetně. Irská vláda správně poukazuje na to, že změna práva společností, ať již legislativní cestou nebo v rámci judikatury, musí být nejprve pečlivě zvážena. Zde může zákonodárce Společenství nejlépe sladit pozice jednotlivých členských států. Pokud by Soudní dvůr uznal obecnou právní zásadu rovného zacházení s akcionáři ve smyslu žalobců v původním řízení, nebylo by možno předvídat její důsledky.

110. Konečně je nutno s ohledem na funkci vyplňování právních mezer [82] obecnými právními zásadami uvážit, že jejich použití v oblastech, které vykazují vysokou intenzitu regulace, jak je tomu v oblasti práva společností, není natolik nezbytné jako v oblastech, které nejsou tak přísně regulovány.

Požadavek právní jistoty

111. Zdrženlivost soudů je v neposlední řadě žádoucí i z důvodů legitimního očekávání

80 — Viz rozsudek Soudu ze dne 6. října 2005, Sumitomo Chemical a Sumika Fine Chemicals v. Komise (T-22/02 a T-23/02, Sb. rozh. s. II-4065, body 82 a násl.). V tomto rozsudku uznal Soud pravomoc zákonodárce Společenství určit promlčecí lhůty. Podle názoru Soudu vyplývá odpověď na otázku, v jakém rozsahu se promlčení uplatní, ze střetu mezi požadavky právní jistoty a požadavky legality podle historických a společenských okolností, které v dané době ve společnosti převažovaly. Promlčení z toho důvodu závisí pouze na volbě zákonodárce. Viz rozsudek Soudního dvora ze dne 31. května 2001, D a Švédsko (C-122/99 a C-125/99 P, Recueil, s. I-4319, body 37 a násl.) Soudní dvůr v něm konstatoval, že Soud Společenství nemůže vykládat služební řád úředníků Evropských společenství v tom smyslu, že právní instituty, jakými je registrované partnerství, které se liší od manželství, jsou manželství rovny. Pouze zákonodárce může případně přijmout opatření, která mohou mít vliv na tuto situaci, například změnu služebního řádu. Viz dále rozsudky Soudního dvora ze dne 7. ledna 2004, K.B. (C-117/01, Recueil, s. I-541, bod 28); ze dne 2. října 2003, InterNational power (dříve National Power) a další v. Komise (C-172/01 P, C-175/01 P, C-176/01 P a C-180/01 P, Recueil, s. I-11421, bod 106), a ze dne 24. září 2001, Falck a Acciaierie di Bolzano v. Komise (C-74/00 P a C-75/00 P, Recueil, s. I-7869, bod 139).

81 — Viz body 39 až 45 vyjádření irské vlády.

82 — Viz bod 68 tohoto stanoviska.

a právní jistoty. Zásady legitimního očekávání a právní jistoty jsou součástí právního řádu Společenství. Musejí je proto dodržovat orgány Společenství, ale i členské státy při výkonu pravomocí, které jim svěřují směrnice Společenství [83].

112. Zásada právní jistoty směřuje k zajištění předvídatelnosti situací a právních vztahů podléhajících právu Společenství [84]. Uznání obecné právní zásady rovného zacházení s akcionáři by nicméně vyvolalo mnoho otázek ohledně jeho přesné věcné, osobní jakož i časové působnosti. Soudní dvůr by případně musel určit, jaké podmínky musejí být splněny v konkrétním případě, aby se tato obecná právní zásada použila.

113. Problematické by bylo rovněž určení přesného okamžiku, od kterého by tato obecná právní zásada měla v právu Společenství platit. Jak již bylo vysvětleno, byla by důsledkem uznání takové zásady nakonec zpětná účinnost čl. 5 odst. 1 směrnice 2004/25, což by vzhledem k jednoznačnému rozhodnutí zákonodárce ohledně přesného okamžiku vstupu této úpravy v platnost odporovalo zákazu zpětné účinnosti. Zásada právní jistoty obecně brání tomu, aby počátek časové působnosti aktu Společenství byl stanoven na den předcházející jeho vyhlášení. Ve výjimečných případech tomu může být jinak, pokud to vyžaduje obecný zájem, a pokud je náležitě respektováno legitimní očekávání dotčených osob [85]. V projednávaném případě však není důvodu, proč by mělo být prolomení zákazu zpětné účinnosti v obecném zájmu.

c) Závěr

114. Na základě předchozích úvah jsem dospěla k závěru, že v právu Společenství neexistuje obecná právní zásada rovného zacházení s akcionáři, která chrání menšinové akcionáře společnosti v případě ovládnutí jinou společností, a sice tak, že jsou oprávněni zcizit své cenné papíry za stejných podmínek jako všichni ostatní akcionáři.

115. Konfrontace s rozsudkem Mangold se mi vzhledem k tomuto závěru nejeví jako nezbytná. Podmínkou pro použití této judikatury na věc v původním řízení je nepo-

83 — Rozsudek ze dne 26. dubna 2005, Stichting „Goed Wonen“ (C-376/02, Sb. rozh. s. I-3445, bod 32).

84 — Rozsudek Soudního dvora ze dne 15. února 1996, Duff a další (C-63/93, Recueil, s. I-569, bod 20); rozsudek Soudu ze dne 31. ledna 2002, Hult v. Komise (T-206/00, Recueil FP, s. I-A-19 a II-81, bod 38).

85 — Viz v tomto smyslu rozsudky ze dne 11. července 1991, Crispoltoni (C-368/89, Recueil, s. I-3695, bod 17); ze dne 29. dubna 2004, Gemeente Leusden a Holin Groep (C-487/01 a C-7/02, Recueil, s. I-5337, bod 59), a Stichting „Goed Wonen“ (citovaný výše v poznámce pod čarou 83, bod 33); viz rovněž Evropský soud pro lidská práva, rozsudek National & Provincial Building Society v. Spojené království ze dne 23. října 1997, *Sbírka rozsudků a rozhodnutí*, 1997-VII, § 80.

chybná identifikace obecné právní zásady v právu Společenství, umožňující použití této obecné právní zásady ještě před vstupem specifické sekundární právní úpravy s v podstatě stejným obsahem v platnost. Soudní dvůr tak v rozsudku Mangold rozhodl, že samotná zásada rovného zacházení v zaměstnání a povolání není zakotvena ve směrnici 2000/78, ale že je obecnou zásadou práva Společenství. Soudní dvůr opřel tento závěr o zjištění, že zákaz diskriminace na základě věku má svůj původ v různých mezinárodně právních instrumentech a ústavních tradicích, které jsou společné členským státům [86]. Tato podmínka však v projednávaném případě, jak již bylo konstatováno, není splněna.

2. Ke druhé otázce

116. Tím v podstatě pozbývá významu odpověď na druhou předběžnou otázku. Následující úvahy jsou relevantní jen pro případ, že by Soudní dvůr oproti zde zastávanému názoru odpověděl na první předběžnou otázku kladně.

117. Nejprve je nutno konstatovat, že ustanovení, která uvádí předkládající soud ve své první předběžné otázce, ukládají povinnosti pouze emitentovi akcií a společnosti, nikoli však akcionářům navzájem.

118. Zatímco články 17 a 18 směrnice 2004/109 stanoví povinnosti emitenta akcií, stanoví článek 4 směrnice 2007/35 povinnost rovného zacházení pro společnost. Článek 42 směrnice 77/91 oproti tomu nestanoví, komu přesně jsou určeny právní předpisy členských států, které je nutno přijmout k provedení této směrnice a které musejí zabezpečit rovné zacházení s akcionáři [87]. Ustanovení této směrnice se však vesměs týkají jednání samotné společnosti, mimo jiné zakládání akciových společností a udržování, zvyšování či snižování jejich základního kapitálu jakož i povinného stažení akcií. Pokud je v takových případech stanoveno rozhodnutí valné hromady, například při zvýšení základního kapitálu podle čl. 25 odst. 1 směrnice 77/91, musí k němu dojít při respektování zásady rovného zacházení. Z toho lze dovodit, že orgány společnosti jsou vázány zásadou rovného zacházení, nikoliv však samotní akcionáři.

86 — Rozsudek Mangold (citovaný výše v poznámce pod čarou 8, body 74 a 75).

87 — Již v mém stanovisku ze dne 4. září 2008, Komise v. Španělsko (C-338/06, rozsudek ze dne 18. prosince 2008, Sb. rozh. s. I-10139, bod 60), jsem poukázala na velmi neurčitou normativní výpověď článku 42 směrnice 77/91.

119. Tento výsledek odpovídá i většinovému názoru v literatuře. Podle tohoto názoru je společnost jedinou přímou adresátkou zásady rovného zacházení v právu společností [88]. Ve vztahu společníků navzájem existuje oproti tomu nanejvýš povinnost loajality [89], která jako taková zavazuje společníky, aby brali při výkonu svých práv společníka ohled na zájmy ostatních společníků. Další povinnosti akcionáře vůči ostatním akcionářům oproti tomu dovodit nelze.

120. Proti možnosti žalobců v původním řízení dovolávat se přímo obecné právní zásady rovného zacházení s akcionáři dále hovoří, že obecné právní zásady zavazují zásadně pouze orgány Společenství a členské státy jakož i jejich podřízené jednotky, nikoli však jednotlivce navzájem [90]. Tuto skutečnost lze odůvodnit jak původem, tak i účelem obecných právních zásad, který spočívá v ochraně jednotlivce před protiprávními zásahy do základních práv ze strany orgánů [91].

121. Na druhou stranu nelze pominout skutečnost, že právo Společenství ojediněle zakládá i subjektivní práva mezi jednotlivci navzájem. Platí to například pro ustanovení sekundárního práva [92]. Tyto normy však zpravidla ukládají jednotlivcům povinnosti teprve po jejich provedení do vnitrostátního práva nebo cestou výkladu práva v souladu se směrnicemi, neboť samotné směrnice nemají horizontální přímý účinek [93]. Na druhé straně judikatura uznává, že určitá ustanovení primárního práva, jakými jsou zákazy diskriminace v článcích 12, 39, 49 a 141 ES mohou mít horizontální přímý účinek [94].

122. Ve prospěch možnosti bezprostředního dovolání se obecných zásad mezi jednotlivci navzájem nelze nicméně uvádět rozsudek Mangold, neboť Soudní dvůr zde nechal otevřenu otázku, zda zákaz diskriminace na

88 — Hütte, A. (citovaný v poznámce pod čarou 63), s. 71, 82; De Cordt, Y. (citovaný v poznámce pod čarou 62), s. 255, 259; Verse, D. (citovaný v poznámce pod čarou 59), s. 562. Hüffer, U., *Kommentar zum Aktiengesetz*, 5. vydání, Mnichov 2002, §53a, bod 4, s. 250.

89 — Hütte, A. (citovaný v poznámce pod čarou 63), s. 72.

90 — V tomto smyslu Tridimas, T. (citovaný v poznámce pod čarou 23), s. 36, 44.

91 — Tamtéž, s. 47.

92 — Viz např. směrnice Rady 2000/43/ES ze dne 29. června 2000, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ (Úř. věst. L 180, s. 22; Zvl. vyd. 20/01, s. 23), směrnice Rady 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání (Úř. věst. L 303, s. 16; Zvl. vyd. 05/04s. 79) a směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů (Úř. věst. L 281, s. 31; Zvl. vyd. 13/15, s. 355).

93 — Soudní dvůr v ustálené judikatuře uvedl, že zásada právní jistoty brání tomu, aby směrnice ukládaly povinnosti jednotlivcům. V souladu s tím není pro jednotlivce možné dovolávat se směrnice jako takové (viz rozsudky ze dne 26. února 1986, Marshall, 152/84, Recueil, s. 723, bod 48; ze dne 14. července 1994, Faccini Dori, C-91/92, Recueil, s. I-3325, bod 20, a ze dne 7. ledna 2004, Wells, C-201/02, Recueil, s. I-6325, bod 56).

94 — Např. článek 141 ES týkající se zásady stejné odměny mužů a žen za stejnou nebo rovnocennou práci. Soudní dvůr ve své judikatuře objasnil, že zákaz diskriminace na základě státní příslušnosti, vyslovený v článcích 12 ES, 39 ES a 49 ES, platí i ve vztahu mezi jednotlivci navzájem (viz rozsudky ze dne 12. prosince 1974, Walrave, 36/74, Recueil, s. 1405; ze dne 8. dubna 1976, 43/75, Recueil, s. 455, Bosman citovaný výše v poznámce pod čarou 47, a ze dne 6. června 2000, Angonese, C-281/98, Recueil, s. I-4139, bod 36).

základě věku působí i horizontálně [95]. Nezávisle na tom, že se v řízení, které bylo základem uvedené věci, jednalo o soukromoprávní spor, měl Soudní dvůr v rámci řízení o předběžné otázce v podstatě rozhodnout o tom, zda právu Společenství odporuje vnitrostátní právní úprava, podle níž měli zaměstnavatelé možnost uzavírat smlouvy na dobu určitou bez omezení s pracovníky, kteří dosáhli věku 52 let. V této věci se tedy jednalo v prvé řadě o slučitelnost vnitrostátního práva s pravidly práva Společenství.

123. Vzhledem k výše uvedenému je nutno na druhou předběžnou otázku odpovědět v tom smyslu, že obecná zásada rovného zacházení s akcionáři, pokud taková zásada v právu Společenství vůbec existuje, se může uplatnit pouze ve vztahu mezi společností a jejími akcionáři.

3. Ke třetí otázce

124. Třetí předběžná otázka byla položena jen pro případ, že odpověď na obě předcházející otázky bude kladná. Jelikož se v tomto stanovisku vychází z neexistence obecné právní zásady rovného zacházení s akcionáři a v rámci první a druhé otázky bylo již k těmto právním otázkám zaujato stanovisko, není dle mého názoru odpověď na třetí předběžnou otázku nutná.

C – *Závěr*

125. Souhrnně lze konstatovat, že proti existenci takové obecné právní zásady hovoří nejprve okolnost, že rovné zacházení s akcionáři nemá v právním řádu Společenství ani v právních řádech členských států právní sílu ústavní zásady [96]. Kromě toho bylo v rámci přezkumu konstatováno, že neexistuje pevné právní přesvědčení o existenci takové obecné právní zásady v odborné literatuře [97].

95 — V tomto smyslu Preis, U., „Verbot der Altersdiskriminierung als Gemeinschaftsgrundrecht“, *Neue Zeitschrift für Arbeitsrecht*, č. 8, 2006, s. 402.

96 — Viz body 87 a 88 tohoto stanoviska.

97 — Viz body 89 až 93 tohoto stanoviska.

Vzhledem ke skutečnosti, že se tato zásada omezuje na zvláštní oblast práva společností, nevykazuje ani obecnou platnost v rámci právního řádu, která je pro obecné právní zásady typická [98].

126. Na druhé straně, a i kdyby podle názoru Soudního dvora oproti zde zastávanému názoru měla taková obecná právní zásada existovat, existovaly by pochybnosti o tom, zda taková zásada může vyvolat natolik určitý právní následek, že by mohla založit právo na odkoupení na žádost menšinového akcionáře [99]. Nařídit tento právní následek může na základě funkčního dělení existujícího v institucionálním právu Společenství mezi orgány Společenství pouze zákonodárce Společenství, který by případně přijetím odpovídající právní normy musel stanovit přesné právní podmínky [100]. Uznání práva na odkoupení na žádost menšinového akcionáře v podobě obecné právní zásady v rámci judikatury by neodpovídalo vůli zákonodárce Společenství. Ve výsledku by vedlo k použití směrnice 2004/25 se zpětnou účinností, čímž by byl rovněž ohrožen požadavek právní jistoty [101].

127. Na základě výše uvedeného rozboru jsem dospěla k závěru, že neexistuje obecná právní zásada rovného zacházení s akcionáři jakožto specifický výraz obecné zásady rovnosti, která chrání menšinové akcionáře společnosti v případě ovládnutí jinou společností do té míry, že jsou oprávněni zcizit své cenné papíry za stejných podmínek jako všichni ostatní akcionáři.

128. Bez ohledu na právní kvalifikaci rovného zacházení s akcionáři je nutno konstatovat, že rovné zacházení může zakládat práva a povinnosti pouze ve vztahu mezi společností a akcionáři, nikoliv však ve vztahu mezi akcionáři navzájem [102].

98 — Viz bod 94 tohoto stanoviska.
99 — Viz bod 98 tohoto stanoviska.
100 — Viz body 103 až 109 tohoto stanoviska.
101 — Viz body 111 až 112 tohoto stanoviska.
102 — Viz body 117 až 123 tohoto stanoviska.

VII – Závěry

129. Vzhledem k výše uvedenému navrhuji, aby Soudní dvůr odpověděl na otázky Cour de cassation takto:

„1) V právu Společenství neexistuje obecná právní zásada, která vyžaduje rovné zacházení s akcionáři a ochranu menšinových akcionářů společnosti do té míry, že tito akcionáři jsou v případě ovládnutí společnosti oprávněni zcizit své podíly za stejných podmínek jako všichni ostatní akcionáři.

2) Obecná zásada rovného zacházení s akcionáři by se mohla uplatnit nanejvýš jen ve vztahu mezi společností a jejími akcionáři.“